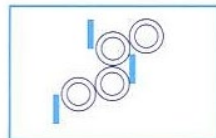

Taken en verantwoordelijkheden in de opleiding tot orthopedagoog-generalist

*PostDoctorale Beroepsopleiding
Orthopedagogiek
Randstad*

Opgesteld door:

Lianne van der Veen-Mulders, hoofdopleider OG, Groningen
Katrien van de Vijfeijken, hoofdopleider OG, Leiden/Rotterdam
Ron Scholte, hoofdopleider OG, Eindhoven/Nijmegen

Datum: 20 december 2019

Inhoud

Inleiding	3
Begripsomschrijvingen	4
1. Taken en verantwoordelijkheden in de praktijk	5
1.1 Opleidingsdeelnemer	5
1.2 Hoofdopleider	5
1.3 Praktijkopleider	6
1.4 Werkbegeleider	7
1.5 Supervisor	8
1.6 Contaminatie van rollen	9
2. Eisen aan de praktijkinstelling	10
3. Dispensatie ten behoeve van het opleidingstraject	11

Inleiding

Dit document is tot stand gekomen in onderling overleg tussen de hoofdopleiders met advies van ter zake zijnde deskundigen waaronder de Nederlandse Vereniging van Pedagogen en Onderwijskundigen (NVO).

In het praktijkdeel van de opleiding tot orthopedagoog-generalist zijn verschillende rollen te onderscheiden waarin de verantwoordelijkheid wordt geborgd voor het opleidingstraject en opleidingsklimaat in de praktijkopleidingsinstelling. De opleidingsdeelnemer staat centraal in het opleidingstraject. Daarnaast zijn er de volgende rollen: de hoofdopleider, de praktijkopleider, de werkbegeleider en de supervisor.

Voor de betrokkenen in de opleiding en het toezichthoudend orgaan is het van belang de taken en verantwoordelijkheden te kennen maar ook de bevoegdheden. In bijgaand document zijn deze beschreven. Doel van dit document is het geven van een beschrijving van een algemeen kader dat leidraad is voor de opleidingsinstellingen die toezien op de inrichting van de opleiding in de praktijk en de praktijkinstellingen die in aanmerking willen komen om als praktijkopleidingsinstelling de opleiding tot orthopedagoog-generalist uit te mogen voeren.

In hoofdstuk 1 zijn de taken en de verantwoordelijkheden binnen de praktijkopleidingsinstelling beschreven van allen die een rol spelen in het praktijkdeel van de opleiding tot orthopedagoog-generalist.

In hoofdstuk 2 staan de eisen waaraan de praktijkopleidingsinstellingen moeten voldoen, zowel voor wat betreft de inrichting van de begeleidingsstructuur van het praktijkdeel van de opleiding alsook de inhoudelijke kaders waaraan voldaan moet worden.

Begripsomschrijvingen

Hoofdopleider: degene die door de opleidingsinstelling is aangewezen als verantwoordelijke voor de opleiding.

Individueel opleidingsplan: hierin is op het niveau van de individuele deelnemer het praktijkdeel van de opleiding vastgelegd.

Opleidings(beleids)plan: hierin is vastgelegd door het bevoegd gezag (directie/bestuur) van de instelling wat de visie is op opleiden in algemene zin is en op welke wijze de opleiding tot orthopedagoog-generalist is vormgegeven in de praktijk.

Opleidingsdeelnemer: pedagoog, psycholoog, of geestelijk gezondheidskundige in opleiding tot orthopedagoog-generalist.

Opleidingsinstelling: de instelling die de opleiding tot orthopedagoog-generalist aanbiedt en als zodanig is aangewezen door de Minister.

Praktijkdeel: het praktijkgedeelte van de opleiding tot orthopedagoog-generalist.

Praktijkopleidingsinstelling: de instelling (of het samenwerkingsverband van instellingen) die het praktijkgedeelte van de opleiding tot orthopedagoog-generalist verzorgt.

Praktijkopleider: degene die door de hoofdopleider gemandateerd is en daarmee de verantwoordelijkheid heeft voor het faciliteren van het praktijk- gedeelte van de opleiding van een of meerdere opleidingsdeelnemers.

Supervisie: het methodisch analyseren en evalueren van de door de opleidingsdeelnemer verrichte werkzaamheden en het reflecteren op het professioneel functioneren van de supervisant en de ontwikkeling daarvan.

Supervisor: degene die door de praktijkopleider is belast met de supervisie van de opleidingsdeelnemer.

Werkbegeleiding: dagelijkse begeleiding van de opleidingsdeelnemer bij de uitvoering van zijn werkzaamheden.

Werkbegeleider: degene die door de praktijkopleider is belast met de werkbegeleiding.

1. Taken en verantwoordelijkheden in de praktijk

1.1 Opleidingsdeelnemer

De opleidingsdeelnemer is door de praktijkopleidingsinstelling geselecteerd om deel te nemen aan de opleiding tot orthopedagoog-generalist en door de opleidingsinstelling toegelaten voor de opleiding. Voor de duur van de praktijkopleiding heeft de opleidingsdeelnemer een leerwerkovereenkomst met de praktijkopleidingsinstelling en een leerovereenkomst met de opleidingsinstelling. De opleidingsdeelnemer heeft een inspanningsverplichting om de opleiding binnen de overeengekomen opleidingsperiode succesvol af te sluiten.

De opleidingsdeelnemer handelt volgens de normen en standaarden van de opleiding, praktijkopleidingsinstelling en de vigerende relevante regelingen, beroepscodes en wettelijke bepalingen.

De instructies van de opleiders (hoofdopleider, praktijkopleider, werkbegeleider, supervisor) in de opleiding worden door de opleidingsdeelnemer opgevolgd wat kan betekenen dat de deelnemer aangegeven werkzaamheden niet mag verrichten omdat deze zijn/haar expertise of mogelijkheden te boven gaan.

Indien er zich problemen voordoen gedurende het opleidingstraject met betrekking tot de voortgang van de opleiding, cliënten of opleiders dan brengt de opleidingsdeelnemer zijn praktijkopleider en de opleidingsinstelling daarvan op de hoogte.

1.2 Hoofdopleider

De hoofdopleider is verantwoordelijk voor de toelating van kandidaten tot de opleiding, voor de inhoud en kwaliteit van de opleiding. Hij is eindverantwoordelijk voor zowel het cursorisch als het praktijkdeel van de opleiding.

In de praktijkopleiding heeft de praktijkopleider een door de hoofdopleider gedelegeerde verantwoordelijkheid voor het praktijkdeel van de opleiding. De praktijkopleider voldoet aan de in dit document vastgestelde eisen en wordt aangewezen door de hoofdopleider op voordracht van de praktijk(opleidings)instelling. De hoofdopleider ziet toe op de juiste kwalificaties van de praktijkopleider, de werkbegeleider(s) en de supervisoren.

De hoofdopleider is aanspreekbaar in geval van stagnatie in het leerproces van de opleidingsdeelnemer in de praktijk, conflictsituaties tussen de opleidingsdeelnemer en de praktijkopleidingsinstelling, respectievelijk praktijkopleider, met uitzondering van problemen van arbeidsrechtelijke aard, voor zover die niet van invloed zijn op de opleiding.

De hoofdopleider is niet verantwoordelijk voor de zorgverlening door de opleidingsdeelnemer. Indien hem incidenten of andere problemen met betrekking tot de patiëntenzorg door de opleidingsdeelnemer ter kennis komen, licht hij hier de praktijkopleider over in.

De kwalificaties van de hoofdopleider zijn opgenomen in het Besluit opleidingseisen OG d.d. 1-10-2019. Aanvullend op deze landelijke kwalificaties is de hoofdopleider verbonden aan een universiteit als hoogleraar of universitair hoofddocent.

Indien een plaatsvervangend hoofdopleider is aangewezen voldoet deze eveneens aan de landelijke kwalificatie en is daarnaast verbonden aan een universiteit en gepromoveerd.

1.3 Praktijkopleider

De praktijkopleider heeft een door de hoofdopleider gedelegeerde verantwoordelijkheid voor de organisatie van de praktijkopleiding en voor de beoordeling van de voortgang van het opleidingstraject van een opleidingsdeelnemer.

De praktijkopleider voldoet aan de volgende kwalificaties:

- is tenminste vijf jaar geregistreerd als orthopedagoog-generalist of gz-psycholoog;
- heeft minimaal vijf jaar werkervaring als zodanig;
- heeft aantoonbare competenties op het gebied van begeleiding, verworven door ervaring en/of opleiding;
- is werkzaam bij de praktijkinstelling, op basis van een arbeidsovereenkomst met een aanstellingsomvang van minimaal 0,5 fte en heeft een senior positie binnen de praktijkinstelling.

De praktijkopleider:

- heeft een gedelegeerde bevoegdheid van de hoofdopleider;
- heeft een positie of rol m.b.t. het instellingsbreed opleidingsklimaat en –beleid;
- is minimaal een dag in de week klinisch werkzaam in de praktijkinstelling waar de opleidingsdeelnemer werkt;
- is verantwoordelijk voor het opleidingsbeleid van de OG binnen de instelling en draagt zorg voor een opleidingsbeleidsplan dat door het bevoegd gezag wordt vastgesteld;
- zorgt voor de organisatie en randvoorwaarden van het opleidingstraject binnen de instelling;
- participeert in de selectieprocedure van kandidaten voor de opleiding;
- stelt het individueel opleidingsplan vast en legt dit ter goedkeuring voor aan de hoofdopleider;
- monitort de voortgang en beoordeling van de opleidingsdeelnemer in overleg met werkbegeleiders en supervisors conform de eisen van de opleidingsinstelling;
- ziet erop toe dat de opleidingsdeelnemer de vereiste verslaggeving doet aan de hoofdopleider en voegt daar zijn eigen beoordeling van de voortgang van het leertraject en de ontwikkeling van de opleidingsdeelnemer aan toe;
- informeert, al dan niet in overleg met het begeleidingsteam, de hoofdopleider en het bevoegd gezag van de praktijkopleidingsinstelling als het opleidingstraject niet meer voldoet of de voortgang van het opleidingstraject van de opleidingsdeelnemer stagneert;
- is bevoegd om in te grijpen in het werkproces van de opleidingsdeelnemer wanneer de praktijkopleidingsinstelling het opleidingstraject zoals vastgelegd in het individuele opleidingsplan van de deelnemer niet kan borgen of indien de praktijkopleidingsinstelling niet meer kan voldoen aan de wettelijke eisen voor de opleiding;
- is beschikbaar voor overleg met de opleidingsdeelnemer, de werkbegeleider(s), de supervisor(en) en eventuele anderen over de voortgang van het leertraject en het functioneren van de opleidingsdeelnemer;
- In geval dat de opleidingsdeelnemer de praktijkopleiding bij een andere afdeling, instelling of bij een benodigde specialistische expert volgt, én wordt de verantwoordelijkheid voor de werkbegeleiding overgedragen aan een andere professional, dan vergewist de praktijkopleider zich ervan dat de betrokken werkbegeleider voldoet aan de hiervoor geformuleerde eisen wat betreft (tuchtrechtelijke) verantwoordelijkheid en de werkelijke uitvoering van de werkbegeleiding en draagt zorg voor voldoende afstemming en overleg;
- doet voor het overige al hetgeen nodig is en in zijn vermogen ligt ter bevordering van een goed verloop en een succesvolle afronding van het leertraject van de opleidingsdeelnemer en een verantwoorde zorgverlening door de opleidingsdeelnemer.

De taken en verantwoordelijkheden van de praktijkopleider zijn expliciet vastgelegd in het opleidings(beleids)plan van de instelling.

1.4 Werkbegeleider

De werkbegeleider heeft namens de praktijkopleider een gedelegeerde verantwoordelijkheid voor de adequate uitvoering van het opleidingstraject in de dagelijkse praktijk. Hij functioneert als coach en rolmodel voor de opleidingsdeelnemer, en draagt zorg voor diens vorming als professional in al zijn facetten (vakinhoudelijk, omgang met cliënten en collegae, positionering, ethisch handelen, etc.). De werkbegeleider is voor de opleidingsdeelnemer degene die dagelijks aanspreekbaar is en is daarom onderdeel van de directe werkomgeving van de opleidingsdeelnemer.

De werkbegeleider voldoet aan de volgende kwalificaties:

- Is tenminste drie jaar geregistreerd als orthopedagoog-generalist;
- Heeft minimaal drie jaar werkervaring als zodanig;
- Heeft cliëntgebonden taken;
- Is werkzaam in de cliëntenzorg, binnen hetzelfde team als de opleidingsdeelnemer.
- Is tijdens werktijden van de opleidingsdeelnemer voldoende aanwezig om aantoonbaar de begeleidingstaken adequaat te kunnen vervullen, met een ondergrens van 50% van de werktijd van de opleidingsdeelnemer. Daarbij dient de werkbegeleider zicht te hebben op, en weet te hebben van, de inhoudelijke werkzaamheden.

De werkbegeleider:

- fungeert als coach en rolmodel in de praktijkopleiding;
- draagt zorg voor de vorming van de professional in de dagelijkse praktijk;
- ziet er op toe dat de cliënten die worden toevertrouwd aan de zorg van de opleidingsdeelnemer verantwoorde zorg krijgen;
- zorgt ervoor dat de werkzaamheden passen binnen het individueel opleidingsplan van de deelnemer en houdt daarbij rekening met het cursorisch deel van de opleiding;
- ziet toe op een goede taakstelling en draagt er zorg voor dat deze bewaakt wordt, zowel in kwantitatieve als in kwalitatieve zin;
- zorgt ervoor dat de werkzaamheden goed verdeeld zijn over de tijd;
- ziet erop toe dat de aard van de werkzaamheden in overeenstemming is met de bekwaamheden van de opleidingsdeelnemer;
- ziet erop toe dat er een functionerend systeem is waarin een daartoe gekwalificeerde beroepsbeoefenaar consult kan geven of een verrichting kan overnemen als de opleidingsdeelnemer daarom vraagt dan wel als anderszins wordt vastgesteld dat consult of overname opportuun is;
- zal in voorkomende gevallen zelf een verrichting kunnen overnemen;
- ziet erop toe dat er een functionerend systeem is waarin externe brieven, rapportages en verslagen van de opleidingsdeelnemer ondertekend of medeondertekend worden door een BIG-geregistreerde beroepsbeoefenaar;
- geeft op verzoek van de praktijkopleider regelmatig een oordeel over de voortgang van het leertraject en de ontwikkeling en het functioneren van de opleidingsdeelnemer;
- treft maatregelen als er problemen zijn of dreigen met betrekking tot het leertraject, de ontwikkeling, het functioneren en/of de kwaliteit van het werk van de opleidingsdeelnemer en informeert de praktijkopleider hieromtrent;
- heeft regelmatig overleg met de opleidingsdeelnemer met betrekking tot de uitvoering van het individueel opleidingsplan en diens werkzaamheden, geeft feedback over de werkzaamheden en besteedt daarbij, voor zover relevant, aandacht aan technische, persoonlijke, positionele en beroepsethische aspecten;
- informeert de praktijkopleider als condities die voorzien zijn in het individueel of instellingsbreed opleidingsplan niet (meer) gerealiseerd worden en/of als niet meer voldaan wordt aan voorwaarde(n) waarop de erkenning van de opleidingsplaats berust;

- is beschikbaar voor overleg met de opleidingsdeelnemer, de praktijkopleider, de supervisor(en) en eventuele anderen over de voortgang van het leertraject en het functioneren van de opleidingsdeelnemer;
- geeft gemiddeld tenminste 1 uur werkbegeleiding per week;
- is verantwoordelijk voor de kwaliteit van de werkzaamheden en tuchtrechtelijk verantwoordelijk voor de werkzaamheden van de opleidingsdeelnemer.

1.5 Supervisor

In aanvulling op de taak van de werkbegeleider staat het werk van de supervisor met name in het teken van het persoonlijk leerproces van de opleidingsdeelnemer. Om deze rol goed te kunnen vervullen is het noodzakelijk dat de supervisor op enige afstand staat van de dagelijkse werkomgeving van de opleidingsdeelnemer.

De supervisor voldoet aan de volgende kwalificaties:

- Is tenminste drie jaar geregistreerd als orthopedagoog-generalist of gz-psycholoog;
- Heeft minimaal drie jaar werkervaring als zodanig;
- Heeft bij voorkeur een door de beroepsgroep erkende supervisorenopleiding gevolgd;
- Heeft aantoonbare vakinhoudelijke expertise op het terrein waarop de supervisie betrekking heeft;
- Heeft geen rechtstreekse werk- dan wel privérelatie met de opleidingsdeelnemer en maakt geen deel uit van het team waarin de opleidingsdeelnemer werkzaam is.

In het opleidingstraject van de opleidingsdeelnemer is sprake van ten minste twee supervisoren. Een supervisie-traject bestaat uit minimaal 15 uur en maximaal 60 uur bij eenzelfde supervisor. Minimaal 45 uur van de supervisie wordt verzorgd door een supervisor die OG-geregistreerd is.

De supervisor:

- begeleidt het persoonlijk leerproces en ontwikkeling van de opleidingsdeelnemer;
- geeft supervisie over een welomschreven deel van de werkzaamheden van de opleidingsdeelnemer, waarbij het leerproces van de opleidingsdeelnemer centraal staat;
- houdt bij de inrichting van zijn supervisiewerkzaamheden rekening met de doelstelling van de opleiding en conformeert zich aan hetgeen in het individueel opleidingsplan is vastgelegd omtrent doel en opzet van de supervisie;
- besteedt in de supervisie expliciet aandacht aan de vigerende standaarden en de wetenschappelijke state of the art op het terrein waarop de supervisie betrekking heeft;
- betreft in de supervisie de persoonlijke ontwikkeling van de opleidingsdeelnemer in diens interactie met cliënten en het systeem, alsmede beroepsethische kwesties, voor zover deze relevant zijn voor diens functioneren op het terrein waarop de supervisie betrekking heeft;
- geeft op verzoek van de praktijkopleider regelmatig een oordeel en/of informatie over de voortgang van het leertraject en de ontwikkeling en het functioneren van de opleidingsdeelnemer en betreft in dit oordeel diens technische en theoretische kennis, praktische vaardigheden en attitude jegens de cliënt, alsmede persoonlijke en beroepsethische aspecten, voor zover deze relevant zijn voor het functioneren van de opleidingsdeelnemer op het terrein waarop de supervisie betrekking heeft.

1.6 Contaminatie van rollen

Hierboven zijn de verschillende rollen onderscheiden in de praktijkopleiding. Deze rollen worden in principe door verschillende personen vervuld. Ten aanzien van mogelijke combinaties van rollen geldt als algemene richtlijn dat dit niet mag leiden tot situaties waarin sprake kan zijn van conflicterende belangen.

Hoewel het geen voorkeur heeft, bestaat er vanuit dit gezichtspunt geen bezwaar tegen de combinatie van de rol van praktijkopleider met de rol van werkbegeleider. Een combinatie van de rol van werkbegeleider/praktijkopleider met die van supervisor is niet mogelijk: de praktijk- of werkbegeleider maakt deel uit van de directe werksituatie van de opleidingsdeelnemer, terwijl het voor de supervisie juist van belang is dat de supervisor op enige afstand staat. Dit geldt ook voor het voor- of na elkaar opvolgen van deze rollen.

In geen enkel situatie kan een persoon die een hiërarchisch en/of leidinggevende rol ten opzichte van de opleidingsdeelnemer, of een bestuurlijke rol vervult binnen de instelling, een rol vervullen in het kader van de opleiding.

2. Eisen aan de praktijkinstelling

De hoofdopleider is verantwoordelijk voor de erkenning van de praktijkinstelling tot praktijkopleidingsinstelling. De onderstaande criteria zijn landelijk vastgesteld. Kwalificaties van de opleiders in de praktijk en de taken en verantwoordelijkheden zijn hiervoor in hoofdstuk 1 beschreven.

De instelling of samenwerkende instellingen:

- biedt werkzaamheden aan op het terrein van de orthopedagogiek, zoals in de jeugdhulp, gehandicaptenzorg, het (speciaal) onderwijs, forensische zorg, justitiële hulpverlening, onderwijsbegeleidingscentra, (geestelijke) gezondheidszorg of ouderenzorg;
- realiseert een betaalde opleidingsplaats voor één of meer opleidingsdeelnemers en sluit in dat kader een leerwerkovereenkomst af voor de duur van de opleiding waarin wordt zorg gedragen dat aan het vereiste van 2790 uur praktijkervaring voldaan wordt (in een fulltime dan wel parttime variant). Dit alles conform de CAO-bepalingen geldend binnen het werkveld van de instelling en passend bij de functie. De instelling is bereid om in het geval van overmacht, naar redelijkheid en billijkheid, de leerwerkovereenkomst te verlengen;
- stelt de opleidingsdeelnemer aan voor ten minste 0,4 fte ofwel 16 uur per week voor de duur van de opleiding;
- is bereid de aanwijzingen van de hoofdopleider m.b.t. aspecten van de opleiding op te volgen indien deze noodzakelijk zijn voor het borgen van de opleiding in de praktijk en te voldoen aan de vigerende wettelijke kaders en landelijke richtlijnen zoals in dit document vermeld;
- draagt zorg voor de continuïteit van de opleiding;
- stelt de opleidingsdeelnemer in staat:
 - het onderwijs te volgen en de daaruit volgende praktijkopdrachten uit te kunnen voeren;
 - werkbegeleiding en supervisie te ontvangen en stelt zich garant voor deze begeleiding, zowel financieel als anderszins;
- stelt de opleidingsdeelnemer in staat systematisch en gestructureerd ervaring op te doen met voldoende gedifferentieerde en evenwichtig gespreide orthopedagogische werkzaamheden die aansluiten bij de in de AMvB OG vastgelegde competenties;
- stelt de opleidingsdeelnemer in staat systematisch en gestructureerde ervaring op te doen met de ontwikkeling, uitvoering en evaluatie van orthopedagogische behandelings- en begeleidingsmethoden in opvoedings- en ontwikkelsituaties en in afhankelijkheidsrelaties conform het Besluit opleidingseisen OG;
- zorgt ervoor dat de hulpverleningstaken, de opleidingstaken en eventueel andere taken in de taakstelling van de opleidingsdeelnemer in uren worden gekwantificeerd;
- waarborgt de opleidingsdoelstellingen naast de productiedoelstellingen;
- wijst een praktijkopleider aan. De rol van de praktijkopleider is expliciet vastgelegd in een opleidingsbeleidsplan. De praktijkopleider voldoet aan de in dit document vastgelegde eisen;
- wijst ten minste een werkbegeleider aan onder wiens verantwoordelijkheid de deelnemer werkzaamheden verricht. De werkbegeleider voldoet aan de in dit document vastgelegde eisen;
- heeft ten minste twee fte post academisch geschoolde gedragswetenschappers met een dito gewaardeerde functie in dienst;
- ten minste één van de gedragswetenschappers is in het bezit van de registratie orthopedagoog-generalist;
- draagt er zorg voor dat ten aanzien van mogelijke combinaties van rollen er geen sprake is van conflicterende belangen zoals genoemd onder 1.5 van dit document;
- beschikt over een functionele (digitale) bibliotheek, test-o-theek en voorziening van behandelmateriaal in het kader van de opleiding;

- zorgt ervoor dat de opleidingsdeelnemer beschikt over werkruimtes (bijvoorbeeld ook observatieruimte) die voldoende zijn geoutilleerd om op professioneel verantwoorde wijze te kunnen werken;
- verklaart zich bereid zich te laten visiteren door het daartoe bevoegde orgaan;
- stelt de opleidingsdeelnemer in staat zijn werk te doen geheel conform de vigerende gedragscodes en beroepscode van de beroepsgroep;
- hanteert om de opleidingsdoelen te realiseren de 75% regel van de gehanteerde productienorm in de praktijkinstelling voor de praktijkopleidingsuren. Dat wil zeggen dat gemiddeld 25% van de praktijkopleidingstijd door een opleidingsdeelnemer flexibel besteed moet kunnen worden aan verbreding en verdieping van leerervaringen. Dit is exclusief de opleidingsdag.

3. Dispensatie ten behoeve van het opleidingstraject

Het is in uitzonderlijke gevallen mogelijk om dispensatie aan te vragen voor de hierboven genoemde kwalificaties voor de opleiders en eisen aan de praktijk.

Dispensatie is uitsluitend mogelijk in geval de praktijkopleidingsinstelling door aantoonbare overmacht niet aan één van de eisen kan voldoen.

Een verzoek om dispensatie dient zo snel mogelijk als de situatie zich voordoet met bewijsstukken te worden ingediend bij de hoofdopleider. De hoofdopleider beslist over het verzoek na overleg met de praktijkopleider. Bij een positief besluit van de hoofdopleider heeft de praktijkopleidingsinstelling de inspanningsverplichting om binnen de door de hoofdopleider gestelde termijn wel te voldoen aan de gestelde eisen.